

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ
МАТЕМАТИКИ ТА МАТЕМАТИЧНОЇ ФІЗИКИ» (ІММФ)**

=====
вул. Василя Стуса, 28, оф. 10, м.Київ, 03142, код ЄДРПОУ 41786071

Ел. адреса: iammp@ukr.net

Інтернет: www.iammp.uk

=====
Голові Наукової ради
Національного фонду досліджень України

Л.П. Яценкові

Копії: Науковий комітет,

Комітет ВР з питань освіти, науки та інновацій

Шановний Леоніде Петровичу !

1 жовтня Національний фонд досліджень оголосив черговий конкурс “Передові дослідження в галузі математичних, природничих і технічних наук”. Для його проведення Наукова рада Національного фонду досліджень України (далі НР Фонду) затвердила Умови конкурсу (<https://nrfu.org.ua/wp-content/uploads/2021/10/umovy-2021.02-1-1.pdf>). Математична громадськість, зокрема наукова громадська організація ІММФ, яка має представництва у більшості регіонів країни, вважають дискримінаційними вимоги в Умовах конкурсу у частині щодо кваліфікаційних вимог до керівників колективів аби мати право подати заявку. Йдеться про те, що встановлено уніфіковані наукометричні показники незалежно від галузі науки. Зокрема, індекси Гірша (за Scopus) встановлено в діапазоні від 7 до 14 в залежності лише від віку керівника колективу.

Підтримуючи саму ідею використання наукометричних показників звертаємо Вашу увагу на те, що некоректне їх використання веде до штучної дискримінації дослідників однієї галузі науки на користь дослідників з іншої

галузі науки. Зокрема, добре відомо, що *некоректно порівнювати індекси Гірша дослідників з різних галузей наук*. Це пов'язано з різним рівнем публікаційної активності та рівнем цитованості в різних галузях науки. І це не є суто українське явище, а воно має міжнародний характер. Фахівцями з наукометрії давно встановлено, що два фахівці приблизно однакової кваліфікації, наприклад, з біології та математики, завідомо будуть мати суттєво різні кількості публікацій та індекси Гірша. Таке ж твердження справедливе і при порівнянні низки інших галузей наук, зокрема фізики та географії, наук про Землю та медицини тощо. Для наочності цього факту наводимо в **Додатку** усереднені індекси Гіршів провідних журналів з різних галузей наук, які яскраво підтверджують наведені вище приклади.

Таким чином, становивши високі уніфіковані (тобто незалежні від галузі науки) показники Гірша як кваліфікаційну вимогу, *НР Фонду фактично поділила галузі науки на пріоритетні* (фізика, біологія, хімія) та *непріоритетні* (математика, географія, науки про Землю, більшість спеціальностей технічних наук), в яких ці індекси традиційно суттєво нижчі. З другого боку, пріоритетні напрями досліджень згідно з чинним законодавством встановлюються Верховною Радою України. На разі нам не відомі нормативні акти, які би відносили математику до менш пріоритетних.

Ще одним дуже неоднозначним моментом щодо застосування індексу Гірша є те, що НР Фонду пропонує його абсолютну величину і не вилучає з неї самоцитування. Але головна ідея цього індексу полягає в тому, що він має відображати визнання праць науковця *іншими фахівцями*, а не ним самим та його співавторами. Добре відомо, що частина українських (і не тільки українських) дослідників зловживає самоцитуваннями аби штучно збільшити абсолютну величину цього індексу. Можна навести приклади, коли індекс Гірша падає в два рази після вилучення самоцитування та цитування співавторів, що є проявом академічної недобросовісності. Таким чином, застосовуючи абсолютну величину індексу Гірша НР Фонду сприятиме зростанню цього сорту академічної недобросовісності.

Нарешті, ще один немаловажний момент *етичного характеру*. Неважко перевірити за наукометричною базою Scopus, що низка членів НР Фонду (йдеться саме про членів секції природничих, технічних наук і математики та секції біології, медицини і аграрних наук) самі не задовольняють цю кваліфікаційну вимогу. Оскільки йдеться не про двох-трьох науковців, які займаються специфічними дослідженнями, а про низку відомих у своїх галузях фахівців — членів цих секцій, то таке рішення НР Фонду виглядає

ще більш суперечливим і його можна трактувати як прояв неповаги до наукових здобутків частини своїх колег.

Доречно також зазначити, що і вимога «не менше 5 публікацій за період 2016-2021рр. або не менше 12 публікацій за період 2011–2021 рр. у періодичних виданнях, віднесених до першого (Q1) та другого (Q2) квантилів за класифікацією Scimago» до керівника проекту також є дискримінаційною для дослідників низки галузей наук, зокрема математиків. Це знову пов'язано з різною публікаційною активністю в різних галузях наук і це не є суто українське явище, а типове для міжнародного наукового ринку.

Наукова громадська організація ІПММФ закликає Наукову раду Фонду негайно припинити практику уніфікованого використання наукометричних показників при проведенні будь-яких конкурсів Фонду як глибоко дискримінаційну, зокрема щодо математиків. Оскільки питання застосування індексу Гірша як кваліфікаційної вимоги вимагає збору статистичних даних публікаційної активності та рівня цитованості по різних галузях наук, то спочатку необхідно провести відповідну роботу. Маючи статистичні дані можна встановити відповідні коефіцієнти для кожної галузі наук, а вже потім їх використовувати в умовах конкурсів Фонду. Додаток до цього листа може служити відправною точкою для такої роботи.

Поки цього не зроблено, то доцільно встановлювати лише *мінімальні* порогові бар'єри. Наприклад, у випадку застосування індексу Гірша – поріг доцільно встановити на рівні 6–7 (без самоцитвань та цитувань співавторів). Для молодих вчених (до 35 років незалежно від отриманого наукового ступеня) пороговий індекс Гірша має бути ще нижчим.

Лист односторонньо прийнято на он-лайн засіданні наукової ради ІПММФ 22 жовтня 2021 р.

Відповідь просимо надіслати на адресу ГО ІПММФ та/або скановану копію на ел. пошту iamp@ukr.net

Голова ГО ІПММФ
професор, доктор фіз.- мат. наук Р.М. Черніга

Додаток до листа голові Наукової ради Фонду

Джерело інформації: **Scimago (www.scimagojr.com)**

H - середній індекс Гірша провідних 50 журналів з найвищим індексом Гірша

J - журнал з найвищим індексом Гірша у відповідній галузі науки

Hj - індекс Гірша журналу з найвищим індексом Гірша у галузі науки

	Subject areas	H	J	Hj
1	Medicine	410	New England Journal of Medicine	1030
2	Biochemistry, Genetics and Molecular Biology	373	Cell	776
3	Chemistry	305	Chemical Reviews	700
4	Physics and Astronomy	302	Physical Review Letters	673
5	Engineering	258	Advanced Materials	527
6	Chemical Engineering	237	Journal of the American Chemical Society	612
7	Computer Science	229	Proceedings of the IEEE Computer Society Conference on Computer Vision and Pattern Recognition	406
8	Earth and Planetary Sciences	208	Astrophysical Journal	489
9	Mathematics	186	Lecture Notes in Computer Science	400
10	Energy	177	Energy and Environmental Science	343